

Antun Jarm

Pribrojeni zboru mučenika

Biskupski ordinarijat Đakovo, Đakovo, 2007.

U Apostolskom pismu „Nadolaskom trećeg tisućljeća“, reflektirajući nad proteklim dvadesetim stoljećem, Ivan Pavao II. piše: „U našem stoljeću ponovno imamo mučenike, često nepoznate, gotovo ‘nepoznate borce’ velike stvari Božje. Koliko je moguće ne smiju se izgubiti njihova svjedočanstva.“ U tome svjetlu, izrastao je poziv mjesnim Crkvama, biskupijama, da ne prepuste zaboravu brojne svjedoke Evanđelja na svojim područjima. Tu je poruku Ivan Pavao II. izricao na više mjesta.

Đakovačka i Srijemska biskupija kroz duga je stoljeća svoga postojanja, u dvije odvojene i nakon sjedinjenja u jedinstvenoj dijecezi, više puta bila orošena svjedočkom krvlju brojnih mučenika te bila poprištem suđenjima i presudama, gdje su se odluke ‘u ime naroda’, u sljepilu vjernosti ideologiji, uzvikivale poput nevine dječje vike. Za dvadeseto stoljeće mora u povijesnim crticama svih analitičara ostati zabilježeno kako je ljudski život, često obezvrjeđivan i zatiran, znao biti igračkom u rukama jačega, pod mišicom ideološke sile.

U godinama Drugog svjetskog rata i poraća, slavonsko-srijemski gradovi i sela, postali su tako poprištem komunističke ideologije, gdje se svaka (javno) izgovorena riječ (javnih) osoba, odmjeravala, najčešće iskrivljavala i po zadatku iskrivljena prosljeđivala. Svećenici, kojima riječ bijaše oruđem rada i djelovanja, tako su bivali uhođeni, prisluškvani, pretresani, suđeni, zatvarani, mučeni i ubijani. Trideset osmoricu svećenika svjedoka-mučenika Đakovačke i Srijemske biskupije, zaboravu je oteo i sam svećenik iste dijeceze, mons. Antun Jarm, u svojoj knjizi: „Pridruženi zboru mučenika. Svećenici Đakovačke i Srijemske biskupije svjedoci i žrtve u vrijeme i neposredno nakon Drugoga svjetskog rata.“ Knjigu je izdao Biskupski ordinarijat Đakovo, početkom 2007. godine.

Trideset i osam ispričanih sudbina čine dragocjeni mozaik koji je autor satkao pabirčenjem što dokumenata što usmenih svjedočanstava mnogih svećenika poznavatelja i konačno samih sudionika ondašnjih neprilika. Čitajući

pojedine biografije, pred očima se otkrivaju slike mržnje prema čovjeku s jedne, i ljubavi prema Bogu, s druge strane. Svaki je spomenuti svećenik svojevrstni heroj, iako takvim najčešće nije prikazan, već objektivno s pokojom crticom iz Života, uz više ili manje detaljan scenarij mučenja, da sud o svakome donese sam čitatelj. Iščitavajući pojedine svećeničke drame, najžalosnijima se čine one za koje autor ustvrđuje: „Ubijen. Za grob mu se ne zna.“ Trideset osmorica uz tolike u drugim biskupijama, kojima osnovna krivnja bijaše nekoć primljeni sveti red i vjerno izvršavanje tada danih obećanja, zasigurno, rečeno biblijski, „u svom tijelu dopunjahu što nedostaje mukama Kristovim za Tijelo njegovo, za Crkvu.“ Njima je autor pridodao i svećenike Nijemce koji su u Srijemu, Slavoniji i Baranji, bili repatriрани, proganjani, zatvarani u logore i zlostavljani. Tako u dodatku knjige pronalazimo, tek kao naznaku za daljnje istraživanje, kratke biografije trinaestorice svećenika uz pismo jednoga od njih iz 1944., biskupu đakovačkom, u kojem se opisuje dramatičnost repatrijacije njemačkih svećenika i vjernika iz područja Srijema.

U biografijama svećenika, u koje su dodane i osobne fotografije, iščitavamo i svu tragediju koju je proživljavala ova biskupija, što se, nažalost, dugo smišljeno prikivalo. Zauzimanjem mons. Jarma, hrabro svećeničko držanje i Životno svjedočanstvo koje su dali, konačno objelodanjuje barem poneke činjenice iz komunističke strahovlade i istovremeno izaziva na podrobnije bavljenje ovom tematikom, posebice otkrivajući pojedine svećeničke likove. Iz razloga što su Župne kronike toga vremena dijelom uništene, dijelom zagubljene, te iz bojazni za odgovaranje zbog ostavljenih pisanih riječi, neke biografije su skromne, utemeljene tek na usmenom svjedočenju suradnika stradalih svećenika i osnovnih biografskih podataka iz biskupijskog arhiva. Otkrivanjem spisa naredbodavaca i egzekutora vjerojatno bismo zadobili potpuniju sliku svih događanja. Uz to, otvorenim ostaje i pitanje stradanja vjernika, muškaraca i Žena, koji su, poput svojih pastira, ‘pribrojeni zboru mučenika’. To bi mogao biti materijal za daleko opsežnije djelo.

Knjizi je uvodnik napisao biskup đakovački, mons. Marin Srakić, uz koji je objavljen i autorov ‘Pristup’ temi, popis osoba i mjesta, te sažeci na hrvatski, njemački i engleski jezik.

Matej Glavica